

ЕКОНОМСКИ ФАКУЛТЕТ	
Универзитет у Бањој Луци	
ПЕРСОНАЛНИ НОМЕР:	22.11.2017.
ОДЛУКА:	
Б/Л	2293
	17

ИЗВЈЕШТАЈ

о оијени подобности теме, кандидата и ментора за израду докторске дисертације

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Орган који је именовао комисију: Наставно-научно вијеће Економског факултета

Датум именовања комисије: 27.09.2017. године

Број одлуке: 13/3.1650 – XII – 5.2/17

Састав комисије:

1. Проф. др Гојко Рикаловић	редовни проф.	Економска политика и развој
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Економски факултет Универзитета у Београду		предсједник
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији
2. Проф. др Горан Поповић	редовни проф.	Међународна економија
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Економски факултет Универзитета у Бањој Луци	члан	
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији
3. Проф. др Гордана Ченић Јотановић	редовни проф.	Међународна економија
Презиме и име	Звање	Научно поље и ужа научна област
Економски факултет Универзитета у Бањој Луци	члан	
Установа у којој је запослен-а		Функција у комисији

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

- Име, име једног родитеља, презиме: Мјаха (Рагиб) Ибрахимбеговић
- Датум рођења: 17.05.1980. Мјесто и држава рођења: Бања Лука, БиХ

II.1 Основне студије

Година уписа: Година завршетка: Просјечна оцјена током студија:

Универзитет: Универзитет у Бањој Луци

Факултет/и: Економски факултет

Студијски програм: Финансијски менаџмент

Звање: дипломирани економиста

II.2 Мастер или магистарске студије

Година уписа: Година завршетка: Просјечна оцјена током студија:

Универзитет: Универзитет у Бањој Луци

Факултет/и: Економски факултет

Студијски програм: Свјетска трговина и Европска унија

Звање: Магистар економских наука

Научна област: Теоријска економија и међуандродна економија

Наслов завршног рада: Филипсова закономјерност у функционисању привреде Босне и Херцеговине и моделирање економског раста

II.3 Докторске студије

Година уписа:

Факултет/и: _____

Студијски програм: _____

Број ЕЦТС до сада остварених: Просјечна оцјена током студија:

II.4 Приказ научних и стручних радова кандидата

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија ¹
1.	Поповић, Г., Ибрахимбеговић, М. „Inflation, Employment and FDI in Bosnia and Herzegovina“ Acta Economica, Vol. XV, No. 26, 2017 УДК: 336.748.12:331.5(497.6)	Претходно саопштење

Кратак опис садржине:

Аутори у овом раду анализирају односе инфлације, незапослености и страних директних инвестиција (СДИ) методом коефицијента корлеације и модела једноставне линеарне регресије за период 2004 – 2014.

Монетарна политика Босне и Херцеговине функционише у систему валутног одбора који је задужен за јачање тржишне привреде и стабилност цијена. Осим тога, економија БиХ суочава се са дугорочном незапосленошћу, неповољним пословним амбијентом и слабом конкурентском позицијом што дестимулише економски раст. Статистичка анализа у овом раду показала је да између инфлације и незапослености не постоји инверзан однос те се Босна и Херцеговина због стабилних цијена одриче запошљавања, агрегатне тражње и економског раста. Такође, аутори су уочили да је однос између инфлације и учешћа СДИ у бруто домаћем производу инверзан уз занемарљиву корелацију.

У овом раду закључено је да у БиХ не постоји оптимална комбинација инфлације и незапослености која би побољшала услове привређивања и стимулисала СДИ и агрегатну тражњу. Другим ријечима, корелациона и регресиона анализа нису дале аргументе за статистичко оспоравање валутног одбора као модела монетарног система БиХ.

Рад припада проблематици докторске дисертације: ДА

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
2.	Поповић, Г., Ибрахимбеговић, М. „Незапосленост и раст у Босни и Херцеговини: Постоји ли Окунова закономјерност?“ Нови Економист, Бијељина, година X, број 19, јануар – јун 2016, стр. 16 – 24 УДК: 331.56: 338.124.4 (497.6) (094.5)	Оригинални научни рад

Кратак опис садржине:

Аутори овог оригиналног научног рада испитују Окунову закономјерност у Босни и

¹ Категорија се односи на оне часописе и научне скупове који су категорисани у складу са Правилником о публиковању научних публикација („Службени гласник РС“, бр. 77/10) и Правилником о мјерилима за остваривање и финансирање Програма одржавања научних скупова („Службени гласник РС“, бр. 102/14).

Херцеговини за период 2004 – 2013 и субпериод 2009 – 2013 година. У анализи су примјенили модел линерне корелације и једноставне линеарне регресије.

На основу резултата графичке и статистичке анализе, аутори су закључили да у Босни и Херцеговини не постоји Окунова закономјерност. Наиме, анализа је показала да промјене у стопи незапослености не утичу битно на економски раст, јер коефицијент корелације између незапослености и БДД за период 2004 – 2013 износи 0,339651 и сугерише позитивну и слабу корелацију. У кратком периоду (2009 – 2013) аутори су утврдили средње јаку линеарну и позитивну корелациону везу између посматраних варијабли јер коефицијент корелације износи 0,754439.

С друге стране, аутори тврде да, иако нема јачих аргумента за потврду, нема ни контрааргумента који би оспорили да у Босни и Херцеговини у крактом року (2009 – 2013) има елемената који сугеришу благо дјеловање Окуновог закона. Ипак, комаративна и статистичка анализа имплицирају да су реакције између стопа незапослености и раста БДП интензивније и јаче у периодима привредних контракција узрокованих кризним поремећајима, док су у вријеме привредне експанзије, већих стопа раста и јаче економске активности ови односи мање интензивни.

Аутори констатују да је незапосленост дугорочни проблем Босне и Херцеговине, а да су његови узроци углавном структурне природе. Закључују да смањење незапослености као стратегијски циљ требају пратити: структурне реформе тржишта рада, законске мјере за повећање запослености, елиминисање „сивог“ тржишта рада, раст агрегатне тражње и др. Реформе би могле унаприједити економску конкурентност, генерисати дугорочни раст и смањити дугорочну незапосленост. До тада, BiX ће имати енормне друштвене трошкове због нереализованог БДП, а последично и проблеме социјалног збрињавања становништва проузрокованог високом стопом незапослености.

Рад припада проблематици докторске дисертације: ДА

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница	Категорија
3.	Поповић, Г., Ибрахимбеговић, М. „Моделирање економског раста у Босни и Херцеговини: Филиповска закономјерност и СДИ“ Економски видици, Београд, година XX, бр. 2 – 3, 2015, стр. 357 – 370	

Кратак опис садржине:

Аутори овог научног рада испитали су постојање Филипове криве у Босни и Херцеговини примјеном статистичких метода (корелационе и регресионе анализа).

Проблем Босне и Херцеговине је висока стопа незапослености, док се стопа инфлације

креће у жељеним оквирима због дјеловања валутног одбора. Модел валутног одбора у одређеној мјери даје сигурност, али и лимитира развој Босне и Херцеговине јер искључује мјере дискреционе политике. Због фиксног девизног курса на цјеновне осцилације утичу реални, а не монетарни фактори и проблеми. Посљедице су видљиве у високој незапослености, која је кључни проблем друштвено-економског развоја Босне и Херцеговине.

Теорија однос инфлације и незапослености објашњава Филипсовом кривом, према којој нижу инфлацију прати раст незапослености и vice versa. Аутори су провјером Филипсове закономјерности за БиХ у дугом року (2004 – 2013) и субпериоду (2009 – 2013) уочили занемарљиву корелацију између инфлације и незапослености. Истовремено, примјетили су и да су односи између посматраних варијабли незнатно јачи након кризне 2009. године. Ово подразумијева да између инфлације и незапослености у БиХ није постојао компромис у функцији оптималне комбинације ових варијабли која би утицала на раст агрегатне тражње. У том смислу, аутори закључују и да се водила флексибилна монетарна политика у земљи, то не би била гаранција за раст агрегатне тражње и запослености.

Анализа је показала значајне резерве у инфлацији, што имплицира да је могуће креирати модел који би толерисао умјерен раст цијена. Један од закључака овог научног рада је да се агрегатна тражња може повећати тако што ће се привлачiti више странних директних инвестиција (СДИ). Инвестиције би могле повећати агрегатну тражњу, раст и запосленост, што би пратио умјерен раст инфлације. То би утицало на „повратак“ Филипсове криве, али саде инициране СДИ а не монетарном политиком. Ово је важно за пројекције модела економског раста Босне и Херцеговине.

Рад припада проблематици докторске дисертације: ДА

Да ли кандидат испуњава услове?

ДА

III ПОДАЦИ О МЕНТОРУ/КОМЕНТОРУ

Биографија ментора/коментора (до 1000 карактера):

Др Гојко Рикаловић је редовни професор на ужој научној области Економска политика и развој на Економском факултету Универзитета у Београду.

Проф. др Гојко Рикаловић предаје предмете Национална економија, Економика енергетике, Институције и привредни развој, Рурална економија, Економика природних ресурса и управљање заштитом животне средине, Глобализација и развој пољопривреде, Развојна економија, Теорија привредног развоја. Аутор је већег броја књига, чланака у часописима и радова у зборницима, од којих наводимо само неке:

Књиге

1. Rikalovic, G. and Mikic H. (eds.), *HERITAGE FOR DEVELOPMENT IN SOUTH-EAST EUROPE: New visions and perceptions of heritage through the Ljubljana Process*, European Heritage Series, Council of Europe Publishing, pp. 1-204, 2014.
2. Rikalovic G. and Mikic H. (eds.), *Western Balkans: regional art market, and not a fiction?*, Anonimus, Belgrade, 2012.
3. Рикаловић Г. и Јовановић Гавриловић Б. (ред.), *Економска политика и развој*, ЦИД, Економски факултет у Београду, 2008.
4. Rikalovic G. and Devetakovic S. (eds.), *Economic Policy and the Development of Serbia*, CID, Faculty of Economics, 2007.
5. Деветаковић С., Јовановић Гавриловић Б., *Национална економија*, ЦИД, Економски факултет Београд (уџбеник, прво издање 2005 ..., четрнаесто издање 2017).
6. Рикаловић Г., *Економика природних ресурса – Неки значајни аспекти*, Библиотека Др Ђорђе Натошевић, Инђија, 1999.
7. Марсенић Д., Рикаловић, Г., Јовановић Гавриловић, Б, *Економика Југославије*, Београд: Савремена администрација (уџбеник), 1995.
8. Марсенић Д., Рикаловић, Г., Јовановић Гавриловић Б., *Економика Југославије: критичко суочавање са кризом*, (уџбеник), Економски факултет, Београд, 1992.
9. Рикаловић Г., *Саобраћај као фактор ефикасности југословенске привреде*, Привредни преглед, Београд, 1990.

Чланци у часописима и радови у зборницима

1. Рикаловић, Г., Молнар, Д., Микић, Х., *Регионализација Србије и ЕУ фондови*, ACTA ECONOMICA XV, бр. 26 / јун 2017, стр. 199-220, 2017.

2. Рикаловић, Г., Молнар Д., *Стратегија креативизације као могући начин револуције, опоравка и развоја Србије*, у: МОГУЋЕ СРАТЕГИЈЕ РАЗВОЈА СРБИЈЕ, Српска академија наука и уметности, Одељење друштвених делатности, 13., 978-86-7025-643-9, стр. 389-402, 2014.
3. Rikalovic, G., Knezevic, B., Mikic, H., *Public procurement in Serbia in the conditions of global economic crisis*, From Global Crisis to Economic Growth: Which Way to Take?, University of Belgrade, Faculty of Economics, CID, pp. 345-362, 2012.
4. Рикаловић, Г., Микић, Х., Креативна индустрија и трговинска размена Србије са иностранством, Економска наука у функцији креирања новог пословног амбијента, Универзитет у Приштини, Косовска Митровица, стр. 222-233, 2012.
5. Рикаловић, Г., *Дугорочни економски развој – начин стварања богатства*, Економски зборник САНУ, (књига XII) : Питање стратегије привредног развоја Југославије, Београд, стр. 195 – 211, 2002.
6. Рикаловић, Г., *Глобализација и интернационализација привреде – основни мегатрендови*, Стратешко партнерство: Основна Ротердам – Источна Европа/Београд и Србија на Дунаву/Партнерство за нови век, Београд: Привредна комора Београда, стр. 14-21, 2001.

Проф. др Гојко Рикаловић је објавио више од 250 научних радова у релевантним домаћим и страним часописима и зборницима радова, укључујући часописе индексиране у репрезентативним светским базама. Учествовао је у реализацији већег броја научно-истраживачких пројеката националног (пројекти са листе Министарства науке и технологије Републике Србије) и међународног значаја (три европска пројекта) и учествовао је на више научних конференција.

Био је члан већег броја уређивачких, програмских, организационих одбора на научним скуповима од националног и међународног значаја. Тренутно је члан уређивачких одбора у научним часописима Економске идеје и пракса (Економски факултет у Београду), Економски видици (Друштво економиста Београда) и Acta Economica (Економски факултет у Бањој Луци). Био је рецензент више десетина научних радова и књига за домаће и стране едиције, као и ментор у већем броју магистарских радова, мастер теза и докторских дисертација.

Радови из области којој припада приједлог докторске дисертације:

Р. бр.	Аутори, наслов, издавач, број страница
1.	Рикаловић, Г., Стојановић, Ж., Закић, З., <i>Нови образац привредног развоја и запошљавања: Модел креативне руралне индустријализације</i> , Зборник Матице Српске за друштвене науке, Матица српска, Нови Сад, 0352-5732, стр. 533-554, 2012.
2.	Рикаловић, Г., Дугорочни економски развој – начин стварања богатства, Економски зборник САНУ, (књига XII) : Питање стратегије привредног развоја Југославије, Београд, стр. 195 – 211, 2002.
3.	Рикаловић, Г., Стојановић, Ж., Закић, З., Развој тржишта рада у функцији економског опоравка Србије: рурално-урбани аспекти, Тематски зборник радова / Економски видици, vol. 17, бр. 4, стр. 124-136, 2012.

Да ли ментор испуњава услове?

ДА

IV ОЦЈЕНА ПОДОБНОСТИ ТЕМЕ

IV.1 Формулација назива тезе (наслова)

**УТИЦАЈ СПОЉНОТРГОВИНСКЕ РАЗМЈЕНЕ НА ЕКОНОМСКИ РАСТ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

Наслов тезе је подобан?

ДА

IV.2 Предмет истраживања

Економска истраживања показују значајан утицај отворености привреде, праћене трговинском либерализацијом и глобализацијом, на монетарне и реалне агрегате у економији. Међутим, веза између отворености и економског раста често је предмет полемике у стручним и академским круговима, превасходно због неједнообразног приступа у мјерењу отворености привреде. Многи економисти мјере отвореност привреде преко њеног спољнотрговинског режима, преко учешћа увоза и извоза у бруто домаћем производу, или чак преко разлике у домаћим и страним цијенама и различитим индексима рестриктивности трговинске политike [Ловринчевић, Микулић, 2000]. У овом раду отвореност привреде посматраће се преко биланса спољнотрговинске размјене, тј. учешћа увоза и извоза у бруто домаћем производу земље, што су и многи аутори користили у својим истраживањима [Eijffinger, Qian, 2016; Yanikkaya, 2003].

Стога, предмет овог научно-истраживачког рада је испитивање интензитета утицаја и корелираности спољнотрговинске размјене са изабраним макроекономским агрегатима и показатељима (незапосленост, БДП, инфлација) у Босни и Херцеговини. Конкретно, у

раду се испитује у којој мјери спољнотрговинска размјена може бити подстицај расту агрегатне тражње и економском расту у БиХ. Посредно, анализираће се однос изабраних варијабли и страних директних инвестиција (СДИ) као генератора економског раста. Теоријски, уочени су позитивни ефекти отворености привреде, тј. спољнотрговинске размјене на производњу, а тиме индиректно и на запосленост, инфлацију, СДИ и економски раст.

Укључивање у међународне трговинске токове има велики значај за раст и развој привреде, посебно малих економија које пролазе кроз структурне промјене. Теорија и пракса су потврдиле да не постоји економија која свој раст може искључиво заснивати на властитим (реалним и финансијским) ресурсима. Стoga, свака економија је усмјерена на међународну трговину која својим укупним билансом утиче на степен привредног раста и макроекономске варијабле друштвене заједнице као цјелине.

Отвореност привреде за међународну трговину доприноси економски повољнијој и рационалнијој структури тржишта, као и економији обима, односно смањењу трошкова по јединици производње.

Међународна трговина евалуира свој значај у економији још од тзв. „Пута свиле“ и успостављања трговинских односа између Европе и Кине, али ипак, свој друштвени и економски значај добија са појавом глобализације. Расположиви подаци референтних међународних статистика забиљежили су раст обима свјетске трговине у 2015. години од 2,7%, односно пад од 1,9% у 2016. години што представља најнижи обим свјетске трговине од велике глобалне кризе 2009. године. У истом периоду, учешће држава по развијености (развијене економије, земље у развоју и економије у транзицији) у међународној размјени износило је: 55%, 40%, односно 5%, респективно. Обим робне размјене Европске уније (ЕУ-28) чини приближно 15% свјетске трговине робом. Подаци из Еуростат базе за 2016. годину показују да су „највећи играчи“ у свјетској трговини: ЕУ-28, Кина и Сједињене Америчке Државе (САД). У 2016. години, извоз робе у Кини чинио је 17,8% укупног свјетског извоза, док су ЕУ-28 и САД забиљежиле извоз од 15,5%, односно 13,4%, респективно. С друге стране, учешће увоза у свјетском увозу износило је: 17,4% у САД, 14,5% у ЕУ-28, односно 12,7% у Кини. Еуростат је евидентирао вриједност међународне робне размјене у ЕУ-28 са остатком свијета од 3.517 милијарди ЕУР у 2015. години.

Економске теорије, попут Рикардовог модела компаративних предности или Хекшер-Олин-Самјуелсоновог модела, објашњавају да међународна размјена и специјализација могу довести до повећања економског благостања за све учеснике [Кругман и Обстфелд,

2002].

Многи научни радови су потврдили позитивну корелацију између отворености економије и привредног раста. Ову позитивну везу између отворености економије према међународној трговини и брзине економског раста први примјећује *Адам Смит*, који је сматрао да раст продуктивности економије доприноси ефикаснијој подјели рада, која је, пак, могућа само ако сви учесници на тржишту слободно тргују. Први је изнио идеју да већа укљученост економије у међународну трговинску размјену има резултат и бржи раст продуктивности, што афирмише и бржи раст агрегатне тражње и стопе бруто домаћег производа (БДП).

Супротан став износио је *Фридрих Лист*, који је дефинисао да је либерализација међународне трговине штетна за раст привреде уколико се остварује између економија са неједнаким степеном привредне и индустријске развијености. Сматрао је да у том случају корист остварује економија на вишем степену индустријске развијености, док се штетне посљедице манифестишу у слабије развијеној привреди.

Данас, мишљење да отвореност привреде неминовно доводи до повећања извоза, а тиме и привредног раста је прихваћено од стране међународних институција (ММФ, СТО, Свјетска банка и др.). У складу са овим мишљењем, у посљедње три деценије, велики број земаља у развоју је либерализовао своје трговинске режиме. Једни процеси либерализације су били добровољног карактера, међутим већина њих је, заправо, имплементирана на захтјев ММФ-а или Свјетске банке, које своје кредитне аранжмане директно везују за либерализацију спољне трговине као једног од важног критеријума за добијање кредита. Основни разлог за то заснован је на мишљењу да је отвореност привреде позитивно корелисана са степеном привредног раста. То потврђују и извјештаји OECD, Свјетске банке и других референтних извора, у којима се наводи да отвореније економије увијек, у економском и социјалном смислу, доминирају у односу на земље са протекционистичким трговинским политикама и капиталним органичењима.

Међутим, постојећа искуства транзиционих економија које су провеле трговинску либерализацију, често су врло опречна. Резултати су углавном неубједљиви. Нека емпиријска истраживања налазе позитивне ефекте отворености транзиционе економије на њен економски раст, док друга пак, показују да не постоји међусобна корелација или да је чак негативна.

Иако постоје емпиријски резултати да су многе земље транзиционе Европе биљежиле брз раст прије кризне 2009. године, детаљнија анализа показује да постоје и значајне разлике по питању квалитета и одрживости тог раста. Наиме, поједине транзиционе

економије су свој раст базирале на производној интеграцији са развијеном Европом. Раст БДП-а који је условљен факторима на страни понуде, даље би довео до веће спољнотрговинске интеграције. Прије свега, пораст БДП-а који је покренуо снажан раст извоза који је премашио раст увоза, значио је да су ове транзиционе економије биљежиле брз, али одржив раст уз уравнотежен спољнотрговински биланс.

С друге стране, земље Југоисточне Европе, између остalog и Босна и Херцеговина, такође су имале брз раст БДП-а до кризне 2009. године, али уз високе спољнотрговинске дефицитне. Ове земље су, за разлику од претходно наведених, висок раст БДП-а остваривале захваљујући великом приливу трансфера из иностранства, страном капиталу и наглом расту кредита, који су подстицали домаћу потрошњу на рачун домаће производње и стварање конкурентног извоза. Међутим, са светском кризом 2009. године стварају се другачије околности којима је раст базиран на овом моделу иссрпљен. Из тог разлога, иако брз, раст транзиционих економија који је у преткризном периоду био заснован на овом моделу, показао се неодржив.

У контексту Босне и Херцеговине, транзиција у тржишну економију траје већ више од дviјe деценијe. На том путу земља се суочила са високом стопом незапослености и израженим макроекономским неравнотежама, нарочито у реалном сектору. Анализа економске ситуације у БиХ показала је да је земља свој развој у претходном периоду углавном остваривала на основу: наглашене личне и јавне потрошње, дознака из иностранства, прилива по основу приватизационог процеса, али и неадекватне производње базиране на јачем учешћу неразмјенљивих добара. Резултат такве развојне политике је раст текућег и спољнотрговинског платног дефицита, праћен недовољном агрегатном тражњом и тромом привредном активношћу, неспособном да стимулише здрав и стабилан економски раст.

Да се ради о неодрживом развојном моделу показао је и посљедњи кризни удар који је указао на све привредне деформације у земљи. Непосредно прије избијања глобалне рецесије, у периоду између 2001. и 2007. године, БДП БиХ је растао просјечно по стопи од око 6%. Наизглед оптимистичан раст био је инициран углавном домаћом потрошњом и приватним инвестицијама у облику дознака из иностранства (према процјенама Централне банке БиХ (ЦББиХ) прилив финансијских средстава по основу дознака из иностранства у том периоду је у просјеку на годишњем нивоу износио око 2 милијарде КМ). У том периоду стабилан и равномјеран раст регистрован је и у сектору производње и у финансијском сектору (14% и 19%, респективно). Међутим, посљедице избијања глобалне економске и финансијске кризе веома брзо су се манифестовале у БиХ кроз: пад БДП од

3,2%, повећање незапослености за 0,7%, пад извоза од 17%, пад увоза од 26%, пад индустријске производње за 3,3%, раст спољне задужености (21,7% БДП), дефицит текућег рачуна (7,5% БДП), пад прилива СДИ (наведени подаци регистровани су у извјештају ЦББиХ из 2009. године).

Ранија истраживања, али и статистички подаци релевантних макроекономских извора показују да се БиХ мора што прије окренути развијању здравијег модела привредног раста који би био усмјерен према смањењу стопе незапослености и расту продуктивности уз апсолутну макроекономску стабилност. Приликом развијања модела у виду треба имати и политичку опредјељеност БиХ према европском путу и стицању статуса кандидата за чланство у Европској унији.

[Кругман, 1990] препознаје разлоге зашто је трговинска либерализација и самим тим отвореност привреде добра за раст и развој транзиционих економија попут Босне и Херцеговине. Студије рађене на великим броју транзиционих економија довеле су до закључка да увозна супституција генерално не може да доведе до одрживих стопа раста, посебно не на дуги рок. Наиме, претходна истраживања показују да је извоз једна од кључних карактеристика привреда са снажним растом. Ово је идентификовано и у многим студијама међународних референци.

Босна и Херцеговина је мала отворена економија која се налази у процесу транзиције друштвено-економског система. У таквим условима она мора бити извозно оријентисана како би се створили услови за убрзање интеграција у Европску унију. Ово је посебно важно због чињенице да је монетарна политика БиХ заснована на валутном одбору. Краткорочно, валутни одбор је помогао у креирању поузданог макроекономског окружења, стварању тржишне економије и односа према развијеним страним тржиштима чиме је подржао остваривање циљева монетарне политике БиХ. Дугорочно, валутни одбор испољава ограничавајуће дејство на економски раст и конкурентност земље јер ономогућава коришћење дискрецијоне монетарне политике.

Ранија истраживања [Поповић, Ибрахимбеговић, 2015] показују да одржавање стабилне инфлације у земљи ствара трошак, који заједно са негативним ефектима спољних и унутрашњих шокова у земљи, апсорбују незапосленост и привредни раст. Супротно економским интересима привреде, одржавање фиксног девизног курса утиче на повећање прецењености домаће валуте, што поскупљује домаће производе и валуту те води повећању спољног дуга и расту платнобилансног дефицита. Осим тога, јачање евра у односу на неку другу валуту, кроз систем валутног одбора, директно тангира и конвертибилну марку у смислу апрецијације валуте и тиме смањења извоза и

конкурентности економије. Исти ефекти валутног одбора примјећују се и у макроекономском простору ентитета.

У амбијенту успорене привредне активности и без могућности вођења монетарне политike, Босна и Херцеговина је условљена да функционише на принципу смањења броја запослених и економског раста, тзв. Балша-Самјуелсонов ефекат [Burda, Wyplosz, 2001]. У оваквој економско-социјалној ситуацији макроекономски раст земље синтетички изражава резултата и проблем у том процесу. Незапосленост је директна посљедица спорог привредног раста, недовољних инвестиција, структурних промјена у запослености радне снаге, итд.

Висока незапосленост, која у БиХ задњих десетак година износи између 30 – 35% према подацима Међународне организације за рад (ILO) са собом носи бројне економске и социјалне посљедице које се негативно имплицирају на услове живота становништва. Ово нарочито доводи у питање будућност младе генерације која мора да пролази кроз другачији систем образовања и да прихвати нову филозофију и методе запошљавања примјерене тржишној привреди. Осим тога, у земљи је распострањена корупција, а администрација је недовољно ефикасна. Наведене чињенице су честе у разним економским и другим извјештајима Европске уније која различитим мјерама помаже развој Босне и Херцеговине на њеном путу према Европској унији. Економски конфликти у БиХ конвергирају са теоријом „немогућег тројства“ по којој је немогућа синхронизација пуне мобилности капитала, фиксног девизног курса и независне монетарне политike (Мандел-Флемингов IS-LM модел).

Према Мандел-Флемингу, фиксни девизни курс и фиксне цијене у IS-LM моделу утичу на губитак независности монетарне политike. Осим тога, у земљи се осјећа и конфликтност економских политика, као и различит административни ниво надлежности у провођењу тих политика.

Емпиријска истраживања показују да отвореност привреде и макроекономска стабилности имају значајан статистички утицај на незапосленост, инфлацију и привредни раст (Филипсова крива).

[Eijffinger, Qian, 2016] су помоћу панела и временских серија испитивали утицај трговинске и финансијске отворености на нагиб Филипсове криве у одабраним индустриским земљама. Утврдили су да је трговинска отвореност привреде значајно утицала на однос инфлације и незапослености и промијенила нагиб Филипsovе криве у неколико главних индустриских земаља: Канада, Француска, Италија, Шведска и Сједињене Америчке Државе.

С друге стране, [Ball, 2006; Ihrig et al, 2010] користећи метод панела утврдили су да отвореност привреде не утиче на однос инфлације и незапослености и нема значајане импликације на нагиб Филипсове криве у индустријским земљама.

[Freund, Bolaky, 2008] су показали да отвореност привреде према трговини има позитиван утицај на БДП и да се овај позитиван однос побољшава са комплементарношћу политика. Креатори економских политика у највећем броју случајева инсистирају на комплементарним економским политикама при трговинској либерализацијом, што је на крају, компатибилно са политикама које прописује Вашингтонски концензус.

Из Филипсове тврђње о инверзном корелационом односу незапослености и инфлације, али и Окуновог закона, НАИРУ концепта и других теорија које се баве међусобним односима инфлације, незапослености и БДП, произилази да ће повећање националног дохотка, услед смањења незапослености у земљи, водити ка вишем платама запослених. Оваква ситуација побољшаће животни стандард становништва те ће они трошити више новца, што, због повећане тражње, неминовно води расту цијена роба и услуга, дакле вишејој инфлацији.

Из оваквих односа поставља се и проблематичан изазов за креаторе економских политика, а то је на који начин остварити макроекономску стабилност кроз задржавање незапослености и инфлације на ниском нивоу, када је теоријски дефинисано да снижавање једне варијабле води повећању друге макроекономске варијабле.

Ранија истраживања о постојању Филипсове криве и Окуновог закона у Босни и Херцеговини, углавном, нису потврдила очекивања аутора о постојању општепознатих економских закономјерности које би биле у функцији раста агрегатне тражње и економског раста.

[Поповић, Ибрахимбеговић, 2015] помоћу корелационе анализе и једноставне линеарне регресије испитали су постојање Филипсове криве и Окунове закономјерности у БиХ. Утврдили су да у Босни и Херцеговини не постоји Филипсова крива у дугом року (2004 – 2013) нити у кратком року (2009 – 2013). Дакле, уочили су да између инфлације и незапослености у БиХ није постојао компромис, па се одређеним макроекономским комбинацијама између варијабли није могло утицати на повећање агрегатне тражње, а тиме ни на убрзавање економског раста у земљи. Такође, утврдили су да у периоду између 2004 – 2013 промјене у стопи незапослености не утичу битно на првредни раст и *vice versa*, те су закључили да не постоји Окунова закономјерност у БиХ у дугом року. С друге стране, иако нису нашли јаке аргументе за потврђивање, аутори нису уочили ни контрааргументе којима би оспорили претпоставку да у БиХ у кратком року (2009 – 2013)

има елемената који сугеришу на благо дјеловање Окуновог закона. Према томе, примјећено је да су међусобне реакције између незапослености и БДП у БиХ интензивније у периодима привредних контракција узрокованих кризним поремећајима, док су у вријеме привредне експанзије, већих стопа економског раста и јаче економске активности, ови односи мање интензивни.

Осим наведених аутора, ни други аутори [Омерчевић, Нураглу, 2014] нису потврдили Филипсову криву у Босни и Херцеговини.

Уколико не постоји Филипсова крива, тј. корелација између инфлације и незапослености, не постоји ни тзв. природна стопа незапослености, односно НАИРУ [Гордон, 2013].

Одсуство економских закономјерности, попут Филипсовой криве или Окуновог закона, па чак и њихова минимална дјеловања, указују на структурне слабости привреде: спорију реакцију запослености на промјене БДП, спор привредни раст, нефлексибилно тржиште рада, недовољну агрегатну тражњу, итд. Посљедично, земља се суочава са енормним друштвеним трошковима због нереализованог БДП, као и проблема социјалног забрињавања становништва проузрокованог високом стопом незапослености.

Новија истраживања поново актуелизују важност односа инфлације и незапослености, тзв. Филипсove криве у успостављању макроекономских циљева земље. Чак што више, аналитички оквир Европске централне банке израђен је од великог броја индикатора за процјену реалне економске активности и кретања цијена, где се као један од елемената процјене користи и Филипсова крива [A guide to Eurosystem staff macroeconomic exercises, ECB, 2001, доступно на интернет страници ECB].

[Гордон, 2013] је доказао да је Филипсова крива «живи и добро» и у потпуности способна да објасни понашање инфлације у привреди Сједињених Америчких Држава. Конкретно, утврдио је да се прецизно може предвидјети кретање инфлације у Америци у периоду од 1997. до 2013. године са средњом грешком од свега 0,25%.

[Basarac et al, 2011] испитивали су постојање хибридне нове кејнзијанске Филипсовой криве (NKPC) за одређене транзиционе привреде прије њиховог приступања у Европску унију: Чешка, Естонија, Латвија, Литванија, Мађарска, Польска, Румунија, Словенија и Словачка помоћу панела и за временски период прије њиховог приступања у Европску унију (други квартал 2002. до другог квартала 2004. године). Утврдили су да се NKPC са производним јазом као објашњавајућом варијаблом, понаша у складу са теоријом у свим испитаним транзиционим економијама.

[Hondroyannis et al, 2008] су испитали постојање NKPC за Еврозону и групу

тадашњих седам нових чланица Европске уније (Чешка, Мађарска, Латвија, Литванија, Польска, Словачка и Словенија). Користили су два метода: први, општи метод момента помоћу којег су утврдили да ранија инфлација има позитиван и значајан утицај на NKPC, и други, метод временски промјенљивог коефицијента помоћу којег је показано да у обе групе земаља резултати подржавају постојање NKPC.

[Вашичек, 2010] процјењује Филипсову криву за отворену економију. Главни резултат је да инфлација не зависи само од ранијег понашања, већ да садржи и компоненту будућег кретања. Компонента будућег кретања инфлације се примјећује у неким земљама: Бугарска, Кипар и Словенија; компонента ранијег понашања инфлације у другим земљама: Мађарска, Литванија, Польска, Румунија и Словачка; док обе компоненте, сличних магнитуда, се примјећују у осталим земљама: Чешка, Естонија, Латвија и Малта.

Иако нема јединственог теоријског става о оптималном односу инфлације и незапослености, а самим тим и о карактеру и облику Филипсовой криве, емпиријска грађа показује да са развојем глобализације и интеграционих односа, отвореност привреде има све већи утицај на промјене у овом односу и графичком понашању Филипсовой криве. Глобализација може утицати да су цијене мање сензибилне на домаћу тражњу што изазива равнију Филипсову криву, али исто тако може утицати и на стрмију Филипсову криву ако већа конкуренција доприноси вишим цијенама и флексибилнијим платама [Рогоф, 2006].

Због разлике у начину моделирања и процјене понашања међусобних односа, теоријски модели о корелацији отворености, с једне стране, и инфлације и незапослености (Филипсова криве) с друге стране, дају различите прогнозе о ефекту отворености привреде на нагиб Филипсовой криве, односно корелацију инфлације, незапослености и економског раста

Неки модели [Ромер, 1993; Lane, 1997] предвиђају да ће пораст у отворености трговине чинити стрмију Филипсову криву, док други модели [Razin, Loungani, 2005; Danils, VanHoose, 2006] предвиђају да ће већа отворености привреде поравнати Филипсову криву.

Полазећи од теоријских сазнања, у овом научно-истраживачком раду покушаће се проверити да ли у Босни и Херцеговини, као малој и отвореној транзиционој економији, вриједе опште економске закономјерности које би биле у функцији испуњавања њених развојних и макроекономских циљева. У том смислу тражиће се одговори на питања:

- Колико економски раст зависи од спољне трговине и могу ли се спољном

трговином компензовати ефекти ограничене монетарне политike у Босни и Херцеговини?

- Утиче ли отвореност босанскохерцеговачке привреде на кретање посматраних макроекономских агрегата и показатеља?

Иако је статистичка анализа показала да не постоји Филипсова крива у Босни и Херцеговини, уочено је да, ипак, не постоје ни јачи теоријски аргументи који би могли оспорити да постоје развојне фазе у којима би се могао створити амбијент дјеловања Филипсове криве у земљи. Полазна претпоставка је да се остваривање овог циља може подесити кроз већу отвореност привреде и ангажовање свих расположивих мјера макроекономске политike које би стимулисале извоз, што би, сходно теоријским концепцијама, имало позитиван ефекат на економски раст и стране директне инвестиције (СДИ), а тиме и на конкурентност земље.

Неки аутори [Ходовић-Бабић, Мехић, 2009.] су утврдили позитиван однос и утицај БДП и отворености тржишта на ниво прилива СДИ у услужним дјелатностима. Међутим, исти аутори су утврдили и значајно негативну корелацију између стопе инфлације и прилива СДИ.

Дакле, теорија и пракса показују да би извоз и СДИ били у функцији раста и запослености само ако би се користили за подстицање производње одговарајућих сектора и агрегатне тражње, а не за финансирање потрошње. У таквим околностима могли би компензовати недостатак дискреционе монетарне политike и допринијети економичнијој комбинацији инфлације, незапослености и БДП у земљи.

У контексту Босне и Херцеговине, евентуални „повратак“ Филипсове криве, значио би да је постигнута равнотежа између реалне и монетарне економије, што би имплицирало и да је остварен ефекат стабилизације као резултат транзиционог процеса у земљи. Ово је посебно важна претпоставка у условима опредјељености Босне и Херцеговине према европским интеграцијама, будући да је императив за земље потенцијалне кандидате да, између остalog, обезбеди и стабилну економију усмерену на економски раст и запосленост.

Предмет истраживања је подобан?

ДА

IV.3 Најновија истраживања познавања предмета дисертације на основу изабране литературе са списком литературе

Савремена емпиријска истраживања показују да не постоји јединствен став о директној и позитивној међузависности између отворености привреде према трговини и економског раста, ипак, највећи број научних студија доказује статистички значајну условљеност. Неколико важних студија сматра да је отвореност привреде значајан објашњавајући фактор економског раста.

[Sachs, Warner, 1995] провели су анализу на примјеру 79 земаља те примијетили да је трговинска политика важан фактор за економски раст. Истицали су да су земље са вишим економским растом, заправо, земље које успешно проводе тржишне реформе. У свом моделу дефинисали су пет варијабли као бинарне варијабле. Према том индексу, економија је отворена у случају да: земља нема социјалистички модел уређења економског система, држава нема монопол над извозом, просјечна царинска стопа није већа од 40%, курс премије на црном тржишту није већи од 20%, стопа нецаринских баријера на увоз је већа од 40%.

[Edwards, 1998] види отвореност привреде као кључни фактор раста економије. У циљу доказивања своје хипотезе користио је концепт продуктивности. У свој регресиони модел укључио је неколико индикатора отворености привреде према трговини, које је преuzeо из извјештаја Свјетске банке о свјетском развоју из 1997: Sachs-Warner индекс отворености, Ламеров индекс отворености, оријентациони индекс свјетског развоја, просјечну премију на црном тржишту, просјечну увозну тарифу на производњу, просјечну покривеност нецаринских баријера, однос прикупљених пореза од трговине и Волфов индекс увозне дисторзије. Тврдио је да је раст привреде позитивно корелисан са степеном отворености привреде, обзиром да је примијетио да је већина индекса у позитивном односу са растом продуктивности.

[Dollar, Kraay, 2001] су, такође, утврдили позитивну везу између отворености привреде и економског раста. У моделу су користили податке из 68 земаља које су класификовали у двије групе, а сходно повећању учешћа трговине у бруто домаћем производу сваке земље. Уочили су да су земље у којима омјер тог учешћа расте са глобализацијом, заправо флексибилније да смање царине за 22% и посљедично удвоструче БДП. Друга група земаља, код којих нису примијетили позитивне ефекте глобализације на трговину, суочиле су се са ниским учешћем трговине у БДП.

С друге стране, постоје и они аутори који уочавају негативне узрочне везе између отворености и економског раста [Lee; Rodriguez, Rodric; Kappel et al].

[Lee, 1993] је нашао негативну везу између отворености и раста. У својој студији је

користио индекс трговинске политike, који укључује премију на црном тржишту, просјечне царине и мјере отворености које се састоје од четири елемента: површина земље, удаљеност између трговинских партнера, увозне царине и премије на црном тржишту. Lee је такође закључио да постоји обратна условљеност када раст узрокује отвореност. Овај ефекат уочава у земљама са високом стопом раста које су започеле процес либерализације трговине.

[Родрик, 1995] узима у анализи податке из 90 земаља и дефинише неколико контролних варијабли: однос дуга према извозу, однос извоза према БДП, учешће државне потрошње у БДП, просјечну царину на увоз и Sachs-Warner индекс. Уочио је да ниједна од ових варијабли, изузев државне потрошње, није статистички значајна за економски раст. Стога, закључио је да не постоји позитивна веза између спољне трговине и привредног раста.

И посљедњих година, нарочито послије Велике економске кризе 2009. године, актуелизује се питање односа отворености привреде и спољнотрговинске размјене на економски раст [Ким и Лин (2009), Зерен и Ари (2013), Уласан (2015) и др.].

Углавном емпириске студије примјећују могућу двосмјерну узрочну везу између спољне трговине и економског раста, при чему земље које су више отворене за трговину и више тругују могу имати и веће приходе [Ким и Лин, 2009]. Ови аутори су доказали да отворености трговине подстиче дугорочни економски раст, при чему се ови ефекти разликују у зависности од нивоа економске развијености земље. [Зерен и Ари, 2013] су, такође, утврдили позитивне двосмјерне узрочне везе између отворености према трговини и економског раста за земље из групе Г7.

[Falvey и др., 2012] су користили технике регресионог прага како би уочили ефекте постлиберализације у кризним и некризним режимима. Њихови налази указују да економска криза у вријеме либерализације утиче на економски раст у постлиберализациским условима и то у правцу који зависи од природе кризе.

[Уласан, 2015] је користио динамички оквир података за закључак да мјере трговинске отворености нису значајно повезане са економским растом, што имплицира да отвореност према трговини не подстиче економски раст. С друге стране, [Sakyi, Villaverde, Maza, 2015] утврдили су позитивне везе између трговине и економског раста на примјеру 15 земаља у развоју.

Имајући у виду претходне студије и њихове резултате кандидат је закључио да предложена тема није довољно истражена на нашим факултетима и да у теорији не постоје једнообразни ставови у вези са међусобним корелационом односима између спољне трговине и економског раста те да, самим тим, представља одличну основу за израду докторске дисертације, као и за будућа истраживања.

СПИСАК ЛИТЕРАТУРЕ

1. Albers, S., Okun's Law as Pi-to-1 ratio: A harmonic/trigonometric theory as to why Okun's law works, University of Missouri School of Law at Columbia, 2013.
2. Bakhshi, H., Khan, H., Rudolf, B., The Phillips curve under state-dependent pricing, Journal of Monetary Economics, 54(8), pp. 2321-2345, 2007.
3. Ball, L., Has globalization changed inflation?, NBER Working Paper, 12687, 2006.
4. Barro, J., Robert, Xavier, Sala-i-Martin, Economic Growth, Second Edition, Mit-Press, 2004.
5. Basarac, M., Škrabić, B., Sorić, P., The Hybrid Phillips Curve: Empirical Evidence from Transition Economies, Czech Journal of Economics and Finance, 61 (4), 2011.
6. Blanchard, O., Cerutti, E., Summers, L., Inflation and Activity: Two Explorations and Their Monetary Policy Implications, International Monetary Fund Paper, IMF, 2015.
7. Blinder, A. S., The fall and rise of Keynesian economics, Economic Record, 1998.
8. Borio, C., Monetary and Financial Stability: here to stay?, Journal of Banking and Finance, 30, 2006.
9. Botrić, V., Škufljić, L., Main Determinants of Foreign Direct Investment in Southeast European Countries, Transition Studies Review, 13(2), pp. 359 – 377, 2006.
10. Burda, C. M., Wyplosz, C., Macroeconomics – A European Text, Oxford University Press, 2001.
11. Vašiček, B., Monetary Policy Rules and Inflation Process in open emerging economies: evidence for 12 new EU members, Eastern European Economics, 48 (4), pp. 37 – 58, 2010.
12. Војнић, Д., Инвестиције и економски развој, Економски институт, Загреб, 1970.
13. Galić, J., Does the currency board regime provide an exit strategy: example of the transition economy in the process of EU/EMU accession, Journal of Central Banking Theory and Practice (1), pp. 59 – 75, 2012.
14. Gordon, R. J., Foundations of the Goldilocks Economy: Supply Shocks and the Time-Varying NAIRU“, Brookings Papers on Economic Activity 2, pp. 297-333, 1998.
15. Gordon, R. J., Is Modern Macro or 1978-era Macro more relevant to the understanding of the current economic crisis, NBER, and CEPR, 2009.
16. Gordon, R., J., The Phillips curve is alive and well: Inflation and NAIRU during the slow recovery, NBER Working paper 19390, National Bureau of Economic Research, 2013.
17. Gregory. N. Mankiw, Macroeconomics, Worth Publication, USA, 2003.
18. Daly, M., Hobijn, B., Downward nominal rigidities bend the Phillips curve, Working paper, Federal Reserve Bank of San Francisco, San Francisco, 2014.
19. Daniels, J., VanHoose, D., openness, the sacrifice ratio, and inflation: Is there a puzzle?, Journal of International Money and Finance, 25(8), pp. 1336-1347, 2006.

20. Daniels, J., VanHoose, D., Exchange-rate pass through, openness and the sacrifice ratio, *Journal of International Money and Finance*, 36, pp. 131 – 150, 2013.
21. Деветковић, С., Јовановић Гавrilовић, Б., Рикаловић, Г., Национална економија, Економски факултет у Београду, Београд, 2005.
22. Dollar, D., Kraay, A., Growth is good for the poor, *Journal of Economic Growth*, 7 (3), pp. 195 – 225, 2002.
23. Драгутиновић, Д., Филиповић, М., Цветановић, С., Теорија привредног раста и развоја, Центар за издавачку дјелатност Економског факултета у Београду, 2005.
24. Драшковић, М., Глобална финансијска криза и неолиберална догма, Економист, бр. 1, год. 16, стр. 127-148, Загреб, 2009.
25. Душанић, Ј. Б., Светска економска криза – Made in USA, Школа бизниса, бр. 1/2010, Београд, 2010.
26. Ђерић, Б., Теорија и политика привредног развоја, Савремена администрација, Београд, 1997.
27. Eijffinger, S., Qian, Z., Trade openness and the Phillips curve: The neglected heterogeneity and robustness of empirical evidence, *International Review of Economics and Finance*, 55, pp. 13-18, 2016.
28. Zeren, F., Ari, A, Trade openness and economic growth: a panel causality test, *International Journal of Business and Social Science*, 4(9), 2013, pp. 317 – 324.
29. Ihrig, J., Kamin, S. B., Lindner, D., Marquez, J., Some simple tests of the globalization and inflation hypothesis, *International Finance*, 13 (3), pp. 343-375, 2010.
30. Иванић, М., Принципи економије, Економски факултет, Бања Лука, 1999.
31. Јакобс, Ј., Градови и богатство народа, Законитости економског живота, Метропрес, Загреб, 2007.
32. Јакшић, М., Глобализација и повлачење државе, „Студентски град“ Београд, Београд, 2003.
33. Јакшић, М., Прашчевић, А., Историја економије, Економски факултет Београд, Београд, 2007.
34. Јакшић, М., Макроекономија: принципи и анализа, Центар за издавачку делатност Економског факултета Београд, Београд, 2004.
35. Jones, C. I., The global financial crisis of 2007-20??, A supplement to Macroeconomics (W.W. Norton, 2008), 2009.
36. Јовановић Гавrilовић, Б., Светска економска криза и перспектива одрживог раста, Економски хоризонти, 11, (2), стр. 19-31, Крагујевац, 2009.
37. Khan, M. S., Inflation, Financial Deeping and Economic Growth, IMF Paper for Banco de Mexico Conference on Macroeconomic Stability, Financial Markets and Economic Development,

IMF, Washington, 2002.

38. Kim, D.H., Lin, S.C., Trade and growth at different stages of economic development, The Journal of Development Studies, Vol. 45 (8), 2009, pp. 1211 – 1224.
39. Kindleberger, C. P., Aliber, R., Najveće svjetske finansijske krize, Masmedia, peto izdanje, Zagreb, 2006.
40. King, R. G., The Phillips Curve and U.S. Macroeconomics Policy: Snapshots, 1958-1996, EconomicQuarterly, Volume 94, br.4, pp. 311-359, Richmond-Baltimore, 2008.
41. Kitov, I., Kitov, O., Modeling Unemployment and Employment In Advanced Economies: Okun's Law With a Structural Break, Theoretical and Practical Research in Economic Fields, Association for Sustainable Education, Reserach and Science, vol. 1(5), pp. 26 – 41, 2012.
42. Кондић, Н., Монетарни системи, Економски факултет, Бања Лука, 2004.
43. Koop, G., Onarante, L., Estimating Phillips curves in turbulent times using the ECB's survey of professional forecasters, European Central Bank, Eurosystem, Working paper series, No. 1424, 2012.
44. Коваћевић, Р., Савремене тенденције у светској привреди, Београд, 1994.
45. Козарић, К., Модели монетарне политике са освртом на валутни одбор БиХ, Централна банка Босне и Херцеговине, Сарајево, 2001.
46. Крагуль, Д., Економија: Увог у макроекономску и микроекономску анализу, ЦИП, Београд, 2009.
47. Кругман, П., Доба смањења очекивања, Масмедија, Загреб, 2002.
48. Krugman, P., A Model of Balance of Payments Crisis, Journal of Money, Credit and Banking, No. 3, 1979.
49. Кругман, П., Савјест либерала, Алгоритам, Загреб, 2010.
50. Krugman, P., Currency regimes, capital flows and crisis, 14th Jacques Polak Annual Research Conference, International Monetary Fund, Washington, DC, 2013.
51. Krugman, P., The return of depression economics and the crisis of 2008, W.W. Norton & Company, Inc., New York, 2009.
52. Кругман, П., Обстфелд, М., Међународна економија, теорија и политика, Data Status, VIII издање (превод), Нови Сад, 2009.
53. Krugman, P., Revenge of the optimum currency area, NBER Macroeconomics Annual 2012, Vol. 27, University of Chicago Press, 2012, dostupno na: <http://www.nber.org/chapters/c12759.pdf>
53. Krugman, P., Anchors Away (Slightly Wonkish), New York Times Blog, 2015, dostupno na: <http://krugman.blogs.nytimes.com/2015/12/04/anchors-away-slightly-wonkish>.
54. Kula, F., Aslan, A., Hysteresis vs. Natural rate of Unemployment: One, the other, or both?, South East European Journal of Economics and Business, 5 (1), pp. 91 – 94, s.l., 2010.
55. Lane, P.R., Inflation in open economies, Journal of International Economics, 42 (3-4), pp. 327-

347, 1997.

56. Lin, J.Y., New Structural Economics: A framework for rethinking development and policy, World Bank, Washington, 2012.
57. Ловриновић, Ж, Микулић, Д., Раст, међународна трговина и отвореност гospодарства, Економски прегледи, 51 (91-10), 2000.
58. Ловрић, М., Кomiћ, J., Сteвић, C., Статистичка анализа – методи и примјена, Економски факултет Бања Лука, Бања Лука, 2006.
59. Маџар, Љ., Теорија и модели агрегатне тражње, Информатор, Загреб, 1982.
60. Медић, Р., Економетријска анализа детерминанти инфлације у земљама Централне и Источне Европе, примјеном модела панела, Финансије, Часопис за теорију и праксу финансија, стр. 99 – 127, Београд, 2009.
61. Mehić, E., Babić-Hodović, V., Silajdžić, S., The impact of FDI on economic growth: evidence from Southeast European Countries, Emerging markentd, Finance and trade, Vol. 49 (Supplement 1), pp. 5-20, 2013.
62. Мехић, Е., Бабић-Ходовић, В., Изравна страна улагања и трговина у земљама Југоисточне Европе, Знанствени скуп Трговина као покретач развоја Средње и Југоисточне Европе, Економски факултет Свеучилишта у Загребу, Загреб, 2011.
63. Mermelstein, D., The economic crisis reader: understanding depression, inflation, unemployment, energy, food, wage-price controls, and other disorders of American and World capitalis, Vintage books, London, 2006.
64. Montoya, L. A., Dohring, B., The improbable renaissance of the Phillips curve: The crises and Euro area inflation dynamics, European economy, Economic papers 446, European Commission, DG ECFIN, Brussels, 2011.
65. Mundell, R. A., Capital Mobility and Stabilization Policy under Fixed and Flexible Exchange Rates, Canadian Journal of Economic and Political Science, 29, pp. 475 – 485, 1962.
66. Обадић, А., Макроекономика транзицијског рада, Политичка култура, Накладно-истраживачки завод, Загреб, 2005.
67. Omerčević, E., Nuroglu, E., Phillips and Wage Curves: Empirical Evidence from Bosnia and Herzegovina, Economics Research International, <http://dx.doi.org/10.1155/2014/436527>, 2014.
68. Perez – Alonzo, A., Di Sanzo, S., Unemployment and hysteresis: A nonlinear unobserved components approach, Studies in Nonlinear Dynamics and Econometrics, 15 (1), art. no. 2, s.l., 2011.
69. Phelps, E., Inflation policy and Unemployment Theory, Norton, New York, 1972.
70. Поповић, Г., Економија Европске уније, Макроекономски аспекти и заједничке политике, Економски факултет Универзитета у Бањој Луци, Бања Лука, 2009.
71. Поповић, Г., Ибрахимбеговић, М., Моделирање економског раста у Босни и Херцеговини:

Филипсова закономјерност и СДИ, Економски видици, XX (2 – 3), стр. 357 – 370, Београд, 2015.

72. Поповић, Г., Ибрахимбеговић, М., Незапосленост и раст у Босни и Херцеговини: Постоји ли Окунова закономјерност, Нови Економист, Часопис за економску теорију и праксу, X(19), стр. 16 – 24, Бијељина, 2016.
73. Поповић, Г., Милановић, П., Основе економије за правнике, Прави факултет Универзитета у Бањој Луци, Бања Лука, 2010.
74. Поповић, Г., Поповић, Ј., Компаративна анализа Филипсове закономјерности, Зборник радова са Друге међународне научне конференције „Економија интеграција“, Изазови и перспективе интеграција земаља Југоисточне Европе, Тузла, децембар, 2011.
75. Popović,G., Popović, J., Output and unemployment trends in the European union: Is there the Okun's regularity?, „Economic Theory and Practise: Meeting the New Challenges“, Faculty of Economics University of Mostar, pp. 127 – 137, 2011.
76. Прашо, М., Економика развоја, Универзитетска књига, Мостар, 2001.
77. Прашчевић, А., Монетарна политика и економске рецесије – циљеви, инструменти и ефекти, Часопис „Економске теме“, година XLIX, бр. 2, 2011, Економски факултет Универзитета у Нишу, Ниш, 2011.
78. Прашчевић, А., Макроекономија, принципи и анализа, Приручник, прво издање, Центар за издавачку делатност Економског факултета у Београду, Београд, 2004.
79. Прашчевић, А., The return of Keynesianism in Overcoming Cyclical Fluctuations, Economic Analys, Економски факултет Београд, бр. 177, стр. 30-58, Београд, 2008.
80. Прашчевић, А., Велика економска депресија (1929) и глобална економска рецесија (2008): Утицај на промене макроекономске парадигме, монографија „Криза и глобализација“, Центар за економско истраживање, Институт друштвених наука, Београд, стр. 122-136, 2009.
81. Радошевић, Д., Новац и економски раст: Монетарна политика економског раста и запослености, зборник радова, библиотека „Финанције“, коло I, свезак 1., Економски факултет Загреб, Загреб, 2011.
82. Razin, A., Loungani, P., Globalization and equilibrium inflatio-output tradeoffs, NBER International Seminar on Macroeconomics 2005, NBER chapters, National Bureau of Economic Research, Inc., 2005.
83. Reinhart, C. M., Rogoff K. S., This Time is Different: Eight Centuries of Financial Folly, Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 2009.
84. Rogoff, K., S., Impact of Globalization on Money Policy, Proceeding of the Federal Reserve Bank of Kansas City Jackson Hole Conference, pp. 265 – 305, 2006.
85. Romer, D., Openness and inflation: theory and evidence, The Quartely Journal of Economics,

108 (4), pp. 869-903, 1993.

86. Rose, A. K., A stable international Monetary System Emerges: Inflation targeting is Bretton Woods Reversed, NBER Working paper, No. 12711, 2006.
87. Roubin, N., Wachtel, P., Current account sustainability in transition economies, NBER Working paper, No. 5468, 1998.
88. Rumler, F., Valderrama, M. T., Comparing the New Keynesian Phillips Curve with thime series models to forecast inflation, The North American Journal of Economics and Finance, Elsevier, vol. 21 (2), pp. 126 – 144, 2010.
89. Sakyi, D., Villaverde, J., Maza, A., Trade openness, income levels, and economic growth: The case of developing countries 1970 – 2009, The Journal of International Trade and Economic Development, Vol. 24 (6), 2015, pp. 860 – 822.
90. Samuelson A. P., Nordhaus D.W., Ekonomija, četrnaesto izdanje, Mate, Zagreb, 2007.
91. Sarel, M., Nonlinear effects of inflation on economic growth, IMF Staff Papers, Vol. 43, No. 1, International Monetary Fond, Washington, 1995.
92. Sbordone, A. M., Globalization and inflation dynamics: the impact of increased competition, International Dimensions of Monetary Policy, NBER chapters, pp. 547-579, National Bureau of Economic Research, Inc., Washington, D.C., 2007.
93. Слијепчевић, Ђ., Теоријски аспекти инфлације, Универзитет у Бањој Луци, Економски факултет, Бања Лука, 2009.
94. Слијепчевић, Ђ., Суштина и актуелност Кејнсове теорије инфлације, Acta Economica, бр. 1, Економски факултет Бања Лука, стр. 91 – 98 , 2002.
95. Станић, С., Краварушић, Р., Релација између инфлације и незапослености, Acta Economica, Економски факултет Бања Лука, Бања Лука, 2004.
96. Stiglitz, J., Protivrečnosti globalizacije, W.W. Norton&Company, New York, 2002.
97. Stiglitz, J., Ekonomija javnog sektora, Ekonomski fakultet, Beograd, 2008.
98. Stiglitz, J., The global crisis, social protection and jobs, International Labour Review, Vol. 148, No. 1-2, Geneve, 2009.
99. Stiglitz, J., Macroeconomic fluctuations, inequality and human development, Journal of Human Development and Capabilities, 13 (1), pp. 31 – 58, 2013.
100. Stiglitz, J., Greenwald, B., Creating a learning society: A new approach to growth development and social progress, Columbia University Press, New York, 2014.
101. Stiglitz, J., Rewriting the rules of the American economy, A Roosevelt Institute Book, W.W. Norton, New York, 2015.
102. Stock, J. H., Watson, M. W., Modeling Inflation After the Crisis, NBER Working Papers 16488, National Bureau of Economic Research, Inc., 2010.

103. Стојанов, Д., Макроекономска теорија и политике у глобалној економији, Економски факултет у Сарајеву, Сарајево, 2001.
104. Стојановић, И., Држава и тржишне реформе, Прометеј, Београд, 2010.
105. Стојиљковић, Д., Криза и транзиција, Студентски информативно-издавачки центар, Ниш, 1999.
106. Storm, S., Naastepad, C. W. M., „It is high time to ditch the NAIRU“, Journal of Post Keynesian Economics, pp. 531-554, 2007.
107. Syed, S.A.S., Does greater economic openness grasp the elements of inflation „surprise“? New evidences using panel data techniques, International Economics, 130, pp. 33-59, 2012.
108. Tella, R., MacCulloch, R., J. Oswald, A., J., Preference over Inflation and Unemployment: Evidence from Surveys of Happiness, The American Economic Review, Vol. 91, no. 91, pp. 335 – 341, 2001.
109. Tobin, J., Inflation and Unemployment, Essential Readings in Economics, pp. 232-254, 1995.
110. Todorov, M. P., Smith, S. C., Економски развој, девето издање, Шахинпашић, Сарајево, 2006.
111. Todorova, T., The Economic Dynamics of Inflation and Unemployment, Theoretical Economics Letters, pp. 133 – 140, 2012.
112. Томаш, Р., Примијењена микроекономија, Економски факултет у Бањој Луци, Бања Лука, 2010.
113. Томаш, Р., Економија заробљених ресурса, Бања Лука, Независне новине, 2008.
114. Томаш, Р., Limited Possibilities of Adapting the Economy of Bosnia and Herzegovina to the External Pressures of the Economic Crisis, Acta Economica, година X, Економски факултет, Бања Лука, стр. 9 - 30, 2012.
115. Томаш, Р., Криза и сива економија у Босни и Херцеговини, Fridrich – Ebert – Stiftung BH, Сарајево, 2010.
116. Томаш, Р., Могућности утицаја државе на макроекономску стабилност и ублажавање посљедица економске кризе у Босни и Херцеговини, „Босна и Херцеговина – 2014. Где желимо стићи?“, стр. 67-94, редактор Хелмут Курт, Сарајево, 2009.
117. Фабрис, Н., Галић, Ј., Ка новој монетарној парадигми: Да ли ће финансијска стабилност постати преовладавајући циљ монетарне политике, Конференција Научног друштва економиста, Београд, 2009.
118. Falvey, R., Foster, D., Greenaway, D., Trade liberalization, economic crisis and growth, World Development, 40 (11), 2012, pp. 2177 – 2193.
119. Fleming, J. M., Domestic Financial Policies under Fixed and Floating Exchange Rates, IMF staff papers, 9, pp. 369 – 379, 1962.

120. Feund, D., Bolaky, B., Trade regulations and income, Journal od Development Economics, 87, pp. 309 – 321, 2008.
121. Fridman, M., Nobel Lecture: Inflation and Unemployment, Journal of Political Economy, no. 3, pp. 451-472, 1977.
122. Handa, J., Monetary Economics, Routledge, London, 2005.
123. Harvey, D., A Brief History of Neoliberalism, Oxford University Press, 2005.
124. Henzel, S., Wollmershaeuser, T., The New Keynesian Phillips Curve and the Role of Expectations: Evidence From The IFO World Economic Survey, CESIFO Working paper no. 1694, Category 6: Monetary policy and international finance, 2006.
125. Hodović-Babić, V., Mehić, E., Policies and strategies for the promotion and attraction of FDI in services, Journal of Global Strategic Management, 2009.
126. Hoggarth, G., Introduction to Monetary Policy, Centre for Central Banking Studies, Bank of England, 1996.
127. Hondroyannis, G., Swamy,P.A.V.B., Tavlas, G., Inflation dynamics in the euro area and in new EU members: Implications for monetary policy, Economic modeling, 25: 1116 – 1127, 2008.
128. Carlberg, M., Unemployment and Inflation in Economic Crises, Springer, s.l., 2012.
129. Cazes, S., Verick, S., What happened to Okun's law in the United States and Europe? Insights from the global financial and economic crisis and long-term trends, The global crisis, causes, responses and challenges, International labour office, pp. 125-137, Geneve, 2011.
130. Ciccarelli, M., Mojon, B., Global inflation, The Review of Economics and Statistics, 92(3), pp. 524-535, 2010.
131. Coats, W., One Currency for Bosnia, USA Jameson Books, Inc, s.l., 2007.
132. Colander, D., Economics, 9th Edition, McGraw – Hill, s.l., 2010.
133. Ulasan, B., Trade Openness and Economic Growth: Panel evidence, Applied Economics Letters, 22(2), 2015, pp. 163 – 167.
134. Цвitanовић, С., Теорија привредног развоја, Завод за издавање удžбеника и наставна средства, Београд, 1997.
135. Yanikkaya, H., Trade Openness and economic growth: a cross-country empirical investigation, Journal of Development Economics, 72, pp. 57 – 89, 2003.

Извјештаји, часописи и стратегије

- Босна и Херцеговина, Економски трендови, Годишњи извјештај 2015, Савјет министара БиХ, Дирекција за економско планирање, април 2016.
- Дирекција за економско планирање БиХ, Перспективе 2015 – 2017, Сарајево, 2014.

3. Европска банка за обнову и развој, Transition Report 2015 – 16.
4. Европска комисија, European Economic Forecast, European Economy 2/2014.
5. Европска централна банка, Survey of Professional Forecasters, Press Release, January 2015.
6. Federal Reserve Bank of St. Louis, Okun's Law: Output and Unemployment, International Economic Trends, February 2010.
7. Фискални савјет БиХ, Глобални оквир фискалног биланса и политика у Босни и Херцеговини 2015 – 2017. година, Сарајево, 2014.
8. Дирекција за економско планирање, Савјет министара БиХ, Глобална финансијска и економска криза, Сарајево, 2008.
9. International Monetary Fund, World Economic Outlook, Washington D.C., October 2009.
10. International Monetary Fund, World Economic Outlook, Washington D.C., October 2012.
11. International Monetary Fund, World Economic Outlook, Washington D.C., April, 2013.
12. International Monetary Fund, "The dog that didn't bark: Has inflation been muzzled or was it just sleeping", Chapter 3, World Economic Outlook, Washington D.C., April 2013.
13. Свјетска банка, Босна и Херцеговина: Изазови и препоруке за реформе, Преглед јавних расхода институција, Извештај бр. 66253-ВА, фебруар 2012.
14. United Nations, UNCTAD, Global Investment Trends Monitor, No.15, January 2014.
15. United Nations, UNCTAD, World Investment Report 2013.
16. United Nations, World Economic Situation and Prospects 2013, Publication, No. E.13.II.C.2, 2013.
17. United Nations, World Economic and Social Survey, 2010.

Евидентно је да кандидат планира користити новију релевантну литературу и доступне научне и статистичке изворе.

Избор литературе је одговарајући?

ДА

IV.4 Циљеви истраживања

У складу са темом, проблемом и предметом истраживања, кандидат ће дефинисати низ научних и друштвених циљева дисертације.

У оквиру овог рада покушаће се доказати да и у транзиционим земљама, каква је Босна и Херцеговина, функционишу општепозната макроекономска правила, те да је могуће стимулисати економски раст уз већу трговинску отвореност и побољшање односа спољнотрговинске размјене.

У раду ће се преиспитати корелираност спољнотрговинске размјене са изабраним

макроекономским показатељима (незапосленост, БДП, инфлација) у Босни и Херцеговини. Ове варијабле ће се посматрати и у јединственом економско-математичком моделу са циљем да се утврди специфичан развојни модел, који би могао представљати основу за вођење економске политике.

У научном смислу, ово истраживање имаће статистичке критерије вредновања у давању коначних закључака и препорука, јер ће се кроз аналитичко-предiktivni карактер модела моћи предвидјети будући односи између кључних варијабли економског раста, као и исходи и ефекти таквих односа. Овај научно-истраживачки рад би требао допринијети креирању научне базе јер ће садржавати релевантне референце и статистичке резултате везане за подручје истраживања.

Дакле, научни циљ истраживања је:

- Испитати у којој мјери спољнотрговинска размјена може бити подстицај економском расту, и
- идентификовати економски прихватљив развојни модела и политику Босне и Херцеговин који би утицали на стимулисање раста агрегатне тражње.

Друштвени циљ истраживања

Друштвени циљеви истраживања се односе на директне или индиректне користи које ће имати држава и доносиоци одлука, академска заједница, јавна и приватна предузећа и заинтересована јавност.

Креаторима економске политике ће се понудити мјере макроекономске политике које ће служити као платформа економског раста и просперитета, упркос ограничењима и екстерним шоковима.

Академска заједница ће се упознати са досадашњим истраживањима економског раста и могућностима избора одговарајућег развојног модела и политике која би утицала на стимулисање економског раста и просперитета друштвене заједнице као целине. Осим тога, ово истраживање представљаје важан допринос за будуће научне истраживаче, који се баве овим подручјем истраживања, да систематизују своје знање и укључе се у допуњавање научног економског фундуса.

Детаљним упознавањем о резултатима овог истраживања, приватном сектору ће се омогућити да препознају ризике у пословању у условима непостојања адекватног развојног модела. Такође, ова категорија ће се упознати и са улогом креатора економске политике у стварању услова за бржи економски раст и прогрес.

Коначно, циљ је и да се заинтересована јавност информише о резултатима овог научно-истраживачког рада, уз истовремено промовисање улоге и значаја вођења адекватне

економско-развојне политике која би била у функцији веће макроекономске стабилности, побољшања односа спољнотрговинске размјене, а тим и веће запослености и животног стандарда њених грађана.

Циљеви истраживања су одговарајући?   **ДА**

IV.5 Хипотезе истраживања: главна и помоћне хипотезе

На основу проблема, предмета и циљева истраживања овог рада, те резултата сличних истраживања, кандидат mr Маја Ибрахимбеговић поставила је главну и помоћне хипотезе.

Главна хипотеза:

1. Спољнотрговинска размјена утиче на економски раст Босне и Херцеговине јер позитивно корелира са бруто домаћим производом, запосленошћу и страним директним инвестицијама. Већи извоз, увоз и прилив страних инвестиција могу убрзати раст БДП и осигурати дугорочну стабилност цијена, што би као резултат могло довести и до раста запослености.

Помоћне хипотезе:

1. Отвореност привреде утиче на корекцију нагиба Филипсове криве и омогућава оптималнију комбинацију инфлације и незапослености у функцији економског раста. Међутим, због дјеловања валутног одбора, ефекти Филипсове криве се спорије манифестишују.
2. У Босни и Херцеговини не постоји комплементарност кључних економских политика што негативно утиче за извозну конкурентност и економски раст.

Хипотезе истраживања су јасно дефинисане?   **ДА**

IV.6 Очекивани резултати хипотезе

Повезивањем постојећих емпиријских сазнања и статистичко-квантитативних резултата о економском амбијенту, спољнотрговинским односима и привредном расту у Босни и Херцеговини у јединствен модел, указаће се да су специфичности домаће привреде такви да је неопходан ефикаснији развојни модел који би био у функцији стабилнијег економског простора подржаног извозом, већом запосленошћу и одрживим привредним растом.

Иницијално, очекује се да ће ефекти такве развојне политике на резултат економског раста и ниво запослености бити већи уколико је мања конфликтност економских политика у земљи. Један од ограничавајућих фактора ефикаснијег привредног раста је и дјеловање валутног одбора и немогућност коришћења дискреционе монетарне политike у земљи. У том

смислу, кроз овај научно-истрачивачки рад, индиректно ће се преиспитати и да ли задржати фиксни модел монетарне политике у условима постојеће друштвено-економске и политичке ситуације или постоји економска претпоставка за тежњу према његовој релаксацији и стварању претпоставки за прелазак на неки модификовани или флексибилан девизни курс.

Према томе, постављени циљеви истраживања ће довести до слиједећих резултата:

- Потврдиће се да су отвореност привреде и економски раст у Босни и Херцеговини међусобно корелисане величине.
- Оцјениће се да ли отвореност привреде, мјерена кроз укупни спољнотрговински биланс БиХ, утиче на незапосленост, инфлацију и привредни раст.
- Утврдиће се потреба за промјеном развојне стратегије Босне и Херцеговине те доказати да избор одговарајућег развојног модела може побољшати извозну конкурентност земље кроз укључивање у свјетске и европске привредне токове.
- Испитаће се у којој мјери спољнотрговинска размјена БиХ може бити подстицај расту агрегатне тражње, запослености и економског раста у БиХ. Посредно, преиспитаће се и економска оправданост задржавања валутног одбора у земљи.
- Потврдиће се да због међусобне конфликтности и асиметричне надлежности кључних економских политика у БиХ земља губи потенцијалне ефekte Филипсове криве, што се негативно рефлектује и на обим међународне трговине.
- Оцјениће се да ли отвореност привреде утиче на оптималнију комбинацију инфлације и незапослености, тј. тзв. „повратак“ Филипсове криве у БиХ. У том смислу, примјетиће се да су извоз, незапосленост и инфлација у БиХ међусобно повезане и условљене макроекономске величине.
- Преиспитаће се улога СДИ у економском развоју БиХ.
- Идентификоваће се начела развојне политike БиХ која ће бити претпоставка стабилнијег макроекономског амбијента.

Очекивани резултати представљају значајан научни допринос? ДА

IV.7 План рада и временска динамика

01.12.2017 – 15.04.2018. Прикупљање података за емпиријски дио докторске дисертације, израда теоријског дијела дисертације

01.05.2018 – 01.07.2018. Обрада података помоћу статистичког софтвера, те извођење одговарајућих закључака на основу обрађених података и добијених резултата

15.07.2018 – 15.03.2019. Извођење закључака у складу са постављеним хипотезама и теоријским закономјерностима.

План рада и временска динамика су одговарајући? ДА

IV.8 Метод и узорак истраживања

У научном истраживању, формулисању и приказивању резултата истраживања у оквиру овог рада користиће се економетријска анализа и друге научне методе, по карактеру теоријско-емпириске и статистичко-математичке методе, како би се на исправан начин испитале и доказале постављене хипотезе.

Дедуктивни метод ће се користити у свим фазама израде рада кроз анализу релевантне библиографске грађе. Примјењујући ову методу идентификоваће се досадашња истраживања о основним макроекономским закономјерностима, те најновијим теоријским концептима из области предмета истраживања.

У циљу што бољег разумевања проблема истраживања, те исправног испитивања законитости и доношења рационалних закључака, општи проблем ће се подијелити на низ мањих проблема примјеном методе класификације.

Метод компаративне анализе користиће се као важно аналитичко средство за прикупљање секундарних података за утврђивање идентичности, различитости и сличности посматраних појава и корелационих односа предметних макроекономских варијабли у Босни и Херцеговини и земљама из регионалног окружења, Европској унији и свијету, док се метод синтезе користи како би се више елемената поставило у логичну цјелину на основу чега би се формулисали правилни закључци у вези са постављеним хипотезама.

Примјеном методе апстракције идентификоваће се модел који одражава тенденцију развоја посматраних појава.

Кроз овај истраживачки рад статистичка метода се користи за потребе прикупљања и обраде података у складу са одговарајућим фазама израде самог рада и обухватиће временски период од 2006 – 2016. године.

Емпириско истраживање подразумијева прикупљање и анализу података из примарних и секундарних извора које су прикупиле међународне, државне и ентитетске институције за које се сматра да су релевантне за истраживање дефинисаног проблема истраживачког рада. Као могуће референтне извори кандидат наводи статистике: Међународног монетарног фонда, Свјетске банке, Централне банке БиХ, Агенције за статистику БиХ, Јединице за економско планирање при Савјету министара БиХ, Владе Републике Српске, Владе Федерације БиХ.

Метод и узорак су одговарајући? ДА

IV.9 Мјесто, лабораторија и опрема за експериментални рад

Кандидат ће приликом обраде и анализе статистичких података који су предмет истраживања примјенити економетријске методе примјеном компјутерских програма и алата.

Услови за експериментали рад су одговарајући? **ДА**

IV.10 Методе обраде података

На основу прикупљених података статистичким методама ће се извршити уочавање веза између макроекономских варијабли које су предмет истраживања. Конкретно, кандидат планира у начуном истраживању примијенити:

- Факторску анализу као метод вишедимензионалне економетријске анализе помоћу које ће се већи број међусобно повезаних изворних варијабли свести на мањи број заједничких фактора који ће описати њихову међусобну повезаност;
- ANOVA методу, чијом примјеном ће проверити хипотезе и статистички значај везе анализираних варијабли. Кандидат је дефинисао зависне и независне варијабле. Као зависне варијабле дефинише: БДП, стопу незапослености изражену административним стопама и инфлацију мјерену индексом потрошачких цијена, док је извоз и увоз као мјере отворености привреде идентификовао као независне варијабле;
- Корелациону анализу којом ће испитати да ли постоји статистичка зависност између анализираних варијабли, те регресиону анализа која ће показати облике везе између варијабли;

Предложене методе су одговарајући? **ДА**

V ЗАКЉУЧАК

Кандидат је подобан	ДА
Тема је подобна	ДА

Образложение (до 500 карактера):

Комисија је, на основу расположиве документације јединствена у оцјени да кандидат mr Maјa Ибрахимбеговић испуњава све услове за израду докторске дисертације, и да је тема прихватљива и пожељна за научно истраживање као докторска дисертација.

Позитивну оцјену о подобности кандидата Комисија доноси имајући у виду:

- да mr Maјa Ибрахимбеговић има звање магистра економских наука из научне области у којој пријављује тему докторске дисертације;
- да је објавила научне радове који потврђују способности и квалификованост кандидата

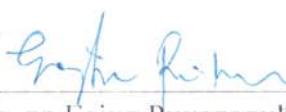
- да добро познаје област у којој пријављује докторску дисертацију;
- да је у досадашњем раду стекла доволно практичног и истраживачког искуства.

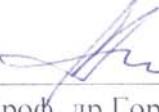
Позитивну оцјену о прихватљивости предложене теме докторске дисертације под насловом „Утицај спољнотрговинске размјене на економски раст Босне и Херцеговине“, Комисија заснива и на другим чињеницама:

- ни кандидат, нити било које друго лице до сада није предлагало или радио докторску дисертацију под наведеним насловом на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци, а према информацијама доступним Комисији, ни на другим факултетима у Босни и Херцеговини и окружењу;
- тема докторске дисертације је актуелна и значајна, те се по наслову и основним садржајним елементима може сматрати погодном и пожељном за самостално научно истраживање;
- предложена дисертација и истраживачки концепт од дефинисања проблема истраживања, предмета, циља, научно-истраживачких метода рада, структуре и садржаја рада, хипотезе и библиографије, и коначно очекиваних резултата и закључака указују да ће у овом истраживању кандидат дати оригинални научни допринос у овој научној области.

На основу наведених констатација, Комисија предлаже Научно-наставниом вијећу Економског факултета Универзитета у Бањој Луци да прихвати овај извјештај и одобри мр Маји Ибрахимбеговић израду докторске дисертације под насловом „Утицај спољнотрговинске размјене на економски раст Босне и Херцеговине“.

Датум: 20.11.2017.

Проф. др Гојко Рикаловић, предсједник
 комисије

Проф. др Гордана Ченић Јотановић, члан

Проф. др Гордана Ченић Јотановић, члан